

CM2-18 Taking Someone's Employee - השגת גבול מצד הבעל הבית

Tosafos (Kiddushin 59a) [a continuation of last week's *Tosafos*]

יכול בעל הבית אחר לשכור אותו — **If an employer hired a teacher** — אם שכר בעל הבית מלמד אחד ואינו יכול לומר לו הבעל — **another employer is allowed to hire that same teacher.** — מלמד עצמו — **And [the first employer] cannot tell [the second one], “Go hire yourself another teacher,”** — הבית לך ושכור מלמד אחר — **because [the second one] can say to him, “I only want this one,** — דנימא ליה אין רצוני אלא לזה — **because I think he will teach my son better than any other teacher.”** — שהרי כמדומה לי שזה ילמוד בני יפה ממלמד אחר

Shulchan Aruch (Choshen Mishpat 237:~2)

יכול בעל הבית אחר — **But if an employer hired one teacher,** — אבל אם שכר בעל הבית מלמד אחד — **another employer is allowed to hire that same teacher.** — לשכור אותו מלמד עצמו

Kiddushin 59a

— **When the Festival arrived and [R' Abba] came, [R' Yitzchak Nafcha] found him and said to him:** — **“If a poor man is casting about, trying to take possession of a certain cake,** — עני מהפך בחררה — **and another person comes and snatches it away from him,** — וּבָא אַחַר וְנִטְלָה הֵימֶנוּ — **what can we say about this latter person?”** — מאי — **[R' Abba] replied to him:** — **“He can justifiably be called a wicked man.”** — קָרָא רָשָׁע — אָמַר לֵיהּ

Rashi:

מחזר אחריה — **A poor man casting about for a certain cake,** refers to where — עני מהפך בחררה — **he is going after it to acquire it from an ownerless state [hefker]** — או לזכות בה מן ההפקר — **or that some houseowner should give it to him.** — שיתננה לו בעל הבית

Tosafos:

— **[The explanation of Rashi]** that this prohibition applies also to an ownerless object — **[hefker] is difficult** — מהא דתנן בשנים אוחזין — **from that which we learned in a Mishnah in Shenaim Ochazin (Bava Metzia 10a):** — **If someone saw a find, i.e. an ownerless article, and fell upon it** — **or if he spread his cloak over it,** — או שפירש טליתו עליה — **and another came and took it,** — וּבָא אַחַר וְנִטְלָה... — **it is his.** But according to *Rashi* why don't we say that this is a case of a poor man casting about for a cake? — **דאיסור דמהפך** — **Rabbeinu Tam** therefore disagrees with *Rashi* and says: — **ואומר רבינו תם** — **The prohibition of [the poor man] casting mentioned here** — **is applicable only when the poor man wants to make a profit through renting** — **or he wishes to buy something and his fellow precedes to acquire it instead...** — **לא שייך אלא דוקא** — **כשרוצה העני להרויח בשכירות** — **אבל אם היתה החררה דהפקר** — **או כשרוצה לקנות דבר אחד וחבירו מקדים וקונה...** — **שאם לא זכה בזאת** — **there is no prohibition.** — **ליכא איסור** — **But if the cake was ownerless,** — **For if [the second person] does not acquire this one, he will not find another.** — **לא ימצא אחרת**

אם שייך דין עני המהפך בדבר הפקר

שלחן ערוך חשן משפט (רלו, א) - ויש אומרים שאם בא לזכות בהפקר או מקבל מתנה מאחר ובא אחר וקדמו אינו נקרא רשע כיון שאינו דבר המצוי לו במקום אחר. ויש אומרים דלא שנא. רמ"א (שם) - וסברא הראשונה נראה עיקר

סמ"ע (סק"ח) - אינו דומה לשכירות הנ"ל דלעיל בשכירות בתים או כלים כולם שוין הן מה שאין כן בהסברת הלימוד ועיונו אין מלמדים שוין והוה ליה כדבר שאינו מצוי הנ"ל.

נתיבות - ולפי טעם הסמ"ע אם כן לדיעה האחרונה דאוסר אפילו במציאה גם בזה אסור וכן משמע קצת מדברי התוספות. ולפי זה מוכח דגם המחבר סתם כאן כדיעה הראשונה.

צדק ומשפט - אף על גב דר"ת והרא"ש ורוב הפוסקים תפסו סברת רבינו תם עיקר... מכל מקום מרן נראה בעיניו לפסוק כרש"י ודעימיה. ואפשר דטעמו משום דהוי מלתא דאיסורא דהס"ג תפס לחומרא כדברי רש"י לפי הכלל המסור בידינו י"א וי"א הלכה כ"א בתרא.

אם יש קנין

נתיבות המשפט - ודוקא שלא עשה קנין להמלמד.

פתחי חושן (ז, סק"נ) - ונראה דהיינו דוקא במלמד שהוא דבר האבוד, ולאחר קנין או התחלת מלאכה אינו יכול לחזור, אבל בפועל אחר ובדבר שאינו אבוד הרי יכול הפועל לחזור בו. מיהו לדעת הפוסקים שאף סתם פועל אינו יכול לחזור אם רוצה להשכיר עצמו לאחר על כרחך צריך לפרש דאיירי קודם קנין. [ויש להוסיף שאם המלמד היה קבלן אינו יכול לחזור].

טעמים נוספים בהיתר לשכור מלמד של בעל בית אחר

ערוך השלחן (רלו, ה) - אין שייך בזה מהפך בחררה דאין זה דבר שבממון אלא דבר מצוה, ואין הטעם משום דבר שאינו מצוי.

אולם המשפט - ולפי עניות דעתי אפשר דבזה דהוא דבר מצוה ליכא כלל איסור זה דמהפך דלזכות במצוה עדיף טפי... ועל כל פנים כשאינו מוצא גדול כמותו ודאי יש להתיר לכולי עלמא. והרי מצינו גבי לצאת מארץ לחוץ לארץ ללמוד תורה שאמרו אפילו יש לו ממנו ללמוד כמותו בארץ מותר שלא מן הכל אדם זוכה ללמוד... ואם כן הכי נמי יש לומר כאן דאפילו בכי האי גונא מתיר שיטה ראשונה, אבל באין לו גדול כמותו נראה דלכולי עלמא מותר.

נחלת צבי (מובא בפתחי חושן) - אפשר דדוקא גבי מלמד אחר דדמיא למצודת הדג ופסקת לחיותיה אסור, אבל בעל הבית אחר שאינו אלא גורם לזה טירחה למצוא מלמד אחר אפשר דלעולם דמיא למציאה ומותר.

מנחת פתים (מובא שם) - צריך לומר דמלמד שאני כמו שכתב מהרש"ל שאין דרך לחזור ולחפש אחר מלמדים, ואם כן בשאר אומנים שדרך לחפש שפיר אמרינן שיטרח ויחפש... וצריך לומר שהתוס' כתבו שכמדומה שזה ילמוד יפה יותר על פי מה שכתוב בעבודה זרה יא. שלא מכל אדם זוכה ללמוד וסברא זו לא שייך בשאר פועל.

According to *Tosafos* you can take someone's employee.

But why isn't it בחררה עני המהפך?

Sma: The second employer can't find another one so it's like hefker. [Therefore you could take any one-of-a-kind worker. (only maid)] וכן כותב האבני נור

Nachalas Tzvi: Taking someone's job away is like taking the fish. But anyone can find another employee. [Therefore, you can take any worker.]

But if the worker is not allowed to quit (there was a kinyan), you can't hire him.

But Sefardim pasken like *Rashi*. Why does Shulchan Aruch cite *Tosafos*?

Dinei Mammonos: According to *Aruch HaShulchan* the reason of *Tosafos* is because it's a מצוה, not because of בחררה עני המהפך.

Therefore, we have no proof that you can ever take someone's employee if it's not a מצוה.

Even according to Ashkenazim there is reason to limit the היתר to a Rebbi.

Minchas Pitim: Because of the Gemara in *Avodah Zarah*.

Next time I would use the אבני נור חושן משפט סימן יז for this Shiur.

Also to put in more מראה מקומות about שיטת ר"ת.

רמ"א, אם הוא בזול; ש"ך דאין נ"מ במקח והסכים עמו הערוך השלחן. ועי' פתחי חושן הל' גניבה ואונאה פרק ט, עמ' רצא.